

MEGATREND: PANUSTAMISE VAJADUS KLIIMA JA KESKKONNATEEMADESSE SUURENEB

Kliimamuutuste süvenemine on pikaajaline trend, mis avaldab mõju nii põllumajandusele kui ka ökosüsteemidele, tuues kaasa sagedasemaid ekstreemilmastikunähtuseid, saagikadu ja elurikkuse vähenemist ning kiirendades mulla degradeerumist. Trendi mõju suurendab tootmisriske ja -kulusid, kuid samas kiirendab säästvate praktikate, uute tehnoloogiate ja rohepoliitika kasutuselevõttu. Pikas perspektiivis võivad kohanemisevõime ja keskkonnamõjude vähendamine kujuneda oluliseks konkurentsieeliseks ning tagada toidutootmise kestlikkus.

ÜPP erieesmärgid: SO4, SO5, SO6, SO1, SO7, SO8, SO9, XCO

TRENDID:

Trend 1. 	Kliima soojenemine ja ekstreemilmastiku kasv	P	Põuad ja üleujutused, kuumalained, külmaperioodide kadumine, saagikadu, invasiivsed liigid, kohanemine, riskide suurenemine s.h infrastruktuuridele.
Trend 2. 	Säästvate praktikate rakendamine, rohepöörde ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine.	P	vähese CO ₂ heitega majandus, säästlikum tootmine, ressursitõhusus, toidukao ja raiskamise vähendamine, ringmajandus, elurikkuse kaitse, geopoliitilised riskid.
Trend 3. 	Mulla degradeerumine ja mulla elustiku vähenemine	P	põllumajanduse intensiivistumine, orgaanilise aine ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine mullas, mulla erosioon, elurikkuse vähenemine, mulla ökosüsteemiteenuste halvenemine, mikroplast.
Trend 4. 	Nõudlus roheoskustega töötajate järele*	P	uued töökohad, muutused oskuste vajaduses, roheoskused, keskkonnateadlikkus, teadmised taastuva ja ringlusse võetava tooraine väärimiseks, oskused rohetehnoloogiate rakendamiseks.

* Trend hinnati fookusgrupi 26.09.2025 arutelul teistest loetletud trendidest Eesti kontekstis vähem oluliseks.

L - lühiajaline mõju (kuni 3 a.); K - keskpikk mõju (3-5 a); P - pikaajaline mõju (5+ aastat)

VÄLJAKUTSED ja VÕIMALUSED

Väljakutsed	Võimalused
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ekstreemilmastiku sagenemine ja uute haiguste/kahjurite levik ohustavad saagikindlust ja põhjustavad majanduslikku kahju ➤ suurenev haiguste ja epideemiate oht loomakasvatuses ➤ investeeringuvajaduste kasv rohetehnoloogiatesse ➤ ebakindlus regulatsioonide ja maksupoliitika muutlikkusest ning geopoliitilistest riskide tõttu ➤ nn "rohepesu" oht – konkurentide näiline keskkonnasõbralikkus ➤ kulude tõus keskkonnasõraliku tootmise rakendamisel ➤ orgaanilise aine vähenemine muldades ja mulla elustiku kadu ➤ töötajate vähenemine keskkonnateadlikkus ja kestlikusalased pädevused, oskused 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uued aretustehnikad ja haigus-/kahjurikindlamate sortide aretamine ja kasutuselevõtt ➤ soojem kliima võimaldab uute taimeliikide (mais, soja, bataat jne) kasvatust Eestis ➤ täpsem monitooring ja prognoosid tulenevalt AI, masinõppe ja andurite kasutamise võimalustest ➤ kõrgem CO₂ tase võib stimuleerida taimede kasvu (teraviljad, kartul) ➤ niisutus ja kuivendustaristu arendus. ➤ ringmajandus, rohetehnoloogiad ja jätkusuutlik tootmine kui konkurentsieelis ➤ kogemus- ja tehnoloogilise baasi varajase loomine eelisena olukorras, kus kliimasurve süveneb ➤ viljavaheldus, mahetootmine, ökosüsteemide taastamine jt mulda säästvad viljeluspraktikad ➤ Eesti tootjate konkurentsieelis võrreldes piirkondadega, kus mulla ja vee ressursside liigsest ekspluateerimisest, suureneb vajadus toidu impordiks

Täiendavad väljakutsed ja võimalused tootjatele fookusgrupi arutelust, 26.09.2025

Väljakutsed	Võimalused
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pole uusi tõrjevahendeid või nende kinnitamine on aeglane protsess. ➤ Üks Tervis – põhimõte on keeruline mõtestada. ➤ Bürokratlikud nõuded, nt. nõuded, mis on seotud konkreetse kuupäevaga, mitte seosega reaalsele olukorrale või nt. raadamisvabade toodete määrase rakendamine. ➤ Teadmiste vähesus mulla tervisest ja elurikkusest (s.h mikroplast). ➤ Vähe pikaajalisi, s.h mulla teemalisi mõju-uuringuid, mis aitaksid mõista tootjatel muutuste vajadust. ➤ Mullaproovide võtmise sagedus pole mõnel juhul piisav. ➤ Ühiskonna ja töötajate (sh erinevate vanuse- ja keelegruppide, poliitikute) vähene teadlikkus põllumajandusest kui keskkonnasäästlikust tegevusest. ➤ Kliimatingimustes sobivamaid kultuure (kaer, hernes, uba, rohusööt) on keeruline müüa. ➤ Lühikesed rendilepingud ei motiveeri rendile võtjat maad säästlikult kasutama. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Muuta fookus intensiiv-sortidelt lepis-sortidele. ➤ Rakendada meile sobivaid kasvatustehnoloogiasid. Vaatame üle senised tehnoloogiad ja teeme neile pisi täiendused (vana-uue kombineerimine, mitte „uus traktor“). ➤ Taimede turgutamine probiootikumidega. Probiootikumidega toodete rakendamine- et hoida inimeste tervist. ➤ Digitaliseerimise ärakasutamine, et oma mulda tunda ja hästi rakendada - suur potentsiaal otsustustoe süsteemi DSS (Decision support system/tool) jaoks. ➤ Energiasäästlike lahenduste rakendamine pakub kulude säästu energia tarbimisel. ➤ Uute tehnoloogiate demonstreerimine kohalikes tingimustes, kuna mõne tehnoloogia tulemit näed mitme aasta pärast. ➤ RENURE (töödeldud sõnnik mineraalväetiste omadustega, kallis lahendus) ja biogaasijaamade teenuste rakendamine ühistute teenusena. ➤ Teadmiste täiendamine kompostide, haljasväetiste, vahekultuuride kasutamisest. ➤ Loomade kaudu väetamise efektiivsuse ära kasutamine. ➤ Taastava põllumajanduse termini sõnastusest kaugemale vaatamine.